

Nr 260

Av herr Munktell m. fl., om inrättande vid Stockholms universitet
av en professur i kriminologi.

(Lika lydande med motion nr 213 i Första kammaren)

Frågan om inrättandet av en professur i kriminologi vid Stockholms universitet har sedan länge varit aktuell och har vid en rad tillfällen presenterats för riksdagen. Vi hänvisar här till herr Munktells interpellation i denna kammare den 9 februari 1954 och justitieministerns svar å densamma den 14 december 1954, till allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 15 vid 1955 års riksdag och nr 22 vid 1956 års riksdag ävensom där redovisade remissyttranden samt till herr Munktells m. fl. motioner i denna kammare nr 539 vid 1957 års riksdag, nr 282 vid 1958 års riksdag och nr 483 vid 1961 års riksdag. Förslaget om inrättande av denna professur har även diskuterats i en rad betänkanden och remissyttranden; särskilt hänvisas till juristutbildningskommitténs år 1953 avgivna förslag till omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen, vilket efter en överarbetning lades till grund för proposition nr 86 till 1957 års riksdag. Den av juristutbildningskommittén föreslagna professuren i kriminologi tillstyrktes av universitetskanslern och av samtliga berörda remissinstanser, men förslaget biträdades ej av departementschefen, som dock framhöll att det syntes honom angeläget med en intensivare forskning på ifrågavarande område, varigenom även undervisningen i kriminologi kunde förbättras.

I sina till universitetskanslern ingivna äskanden för budgetåret 1962/63 har Stockholms universitet ånyo hemställt om inrättandet av en professur i kriminologi, och universitetskanslern har tillstyrkt förslaget. Vederbörande departementschef har emellertid ej biträtt detsamma.

Vi beklagar livligt att Kungl. Maj:t ej funnit sig i år kunna föreslå att professuren i kriminologi inrättas från och med budgetåret 1962/63. Att brottsligheten efter hand har blivit ett av de mest betydelsefulla och svårösta inrikespolitiska problemen är ett faktum, som tyvärr ej går att förneka. Kriminologien, som har till uppgift dels att närmare beskriva brottsligheten och att undersöka dess orsaker, dels att studera effekten av samhällets åtgärder mot brott och annan asocial aktivitet, torde utan tvekan kunna lämna värdefulla bidrag till våra kunskaper om denna bekymmersamma samhällsfråga. Utan att här närmare diskutera den betydelse de enskilda kriminologiska disciplinerna på längre sikt kan ha vill vi betona vikten av följande synpunkter.

Efter flera decenniers reformarbete torde den svenska kriminalpolitikens huvudprinciper nu vara fastställda för många år framåt. En av de viktigaste länkarna i en lång rad av reformer utgör det förslag till ny brottsbalk, som förelagts 1962 års riksdag. Såväl genom denna nya lagstiftning som genom det övriga reformarbetet inom straffrätten, fångvården och barna- och ungdomsvården har vårt land vunnit ett rykte som varande en av världens mest framstegsvänliga nationer på ifrågavarande områden.

Att i praktiken närmare utforma de principer för förebyggande av brott och för behandling av brottslingar, som man genom de här antydda lagstiftningsreformerna har dragit upp, är emellertid ej någon självklar sak. En mängd problem av såväl teoretisk som praktisk art reser sig för de myndigheter, som har ansvaret för genomförandet av den praktiska kriminalpolitiken. Den enda lösningen på dessa problem är att på vetenskaplig väg söka utforska de olika samhällsåtgärdernas effektivitet och sedan utnyttja dessa rön i det fortsatta arbetet. Uteslutande genom kontinuerliga undersökningar, bedrivna med empiriska, objektiva metoder, kan man insamla de erfarenheter, som på längre sikt är en förutsättning för en effektiv kriminalpolitik. Någon annan väg än den rent vetenskapliga kriminologiska forskningen finnes ej.

Denna uppfattning torde i dag vara erkänd inom alla ansvariga kriminalpolitiska kretsar såväl i vårt land som överallt i vår kulturkrets. Det är av stor betydelse att notera, att många praktiker i såväl ledande som underordnad ställning nu efter hand börjat fråga sig var den kriminologiska forskning finnes, som kan hjälpa dem att bedöma resultaten av deras arbete och ge dem riktlinjer för deras fortsatta verksamhet.

Efter hand som det kriminalpolitiska reformprogrammet skall genomföras, kommer också behovet av akademiskt utbildad arbetskraft att öka. Detta gäller såväl inom domstolarna, polisen, åklagarmyndigheterna och fångvården som inom barna- och ungdomsvården, där kravet på kriminologisk insikt kommer att göra sig alltmer gällande.

Den utbildning i kriminologi som f. n. existerar vid universiteten i Sverige består dels av kortare kurser för juris kandidatexamen (och distriktsåklagarexamen), dels av specialundervisning i mindre omfattning vid de psykologisk-pedagogiska och sociologiska institutionerna. Någon enhetlig, högre utbildning finnes emellertid ej, något som studenterna vid Stockholms universitet uppmärksammat genom att till universitetet inkomma med en begäran om inrättandet av en särskild licentiatexamen i kriminologi.

Av ovan sagda framgår sålunda, att en fastare ram kring den kriminologiska forskningen och undervisningen med förankring i akademisk miljö är en väsentlig förutsättning för att de kriminalpolitiska reformerna skall kunna förverkligas.

Det nordiska samarbetet inom kriminologiens område, som inleddes den 1 januari 1962 genom inrättandet av ett samarbetsråd för kriminologi, förut-

sätter också att det i vart och ett av de nordiska länderna existerar en väl utbyggd inhemsk kriminologisk forskning, något som även påpekades av den av svenska justitiedepartementet utnämnde utredningsmannen vid planläggningen av detta samarbete. Genom att man i vårt land inte har någon central institution för kriminologisk forskning saknar man tyvärr möjlighet att fullfölja de planer som dragits upp för den samnordiska forskningen.

Det kan i övrigt påpekas, att man på internationellt kriminologiskt och kriminalpolitiskt håll anser, att avsaknaden av en fastare organiserad kriminologisk forskning i vårt land utgör en beklaglig lucka i det internationella samarbetet inom denna del av samhällsforskningen. I Danmark, Norge, Väst-Tyskland, Holland, Frankrike, Storbritannien m. fl. nationer i Europa samt i Egypten, Japan och framför allt i USA har man sedan många år tillbaka fast organiserade kriminologiska institutioner vid universiteten.

Det bör här understrykas, att den forskartjänst som inrättats av statens råd för samhällsforskning icke kan fylla samma funktion som en professur. Visserligen har dess innehavare på ett förtjänstfullt sätt igångsatt och delvis utfört betydelsefulla undersökningar, bl. a. åt justitiedepartementet. Tjänsten är emellertid tidsbegränsad och medför sålunda inga garantier för en stadigvarande anställning, vilket kan ha menliga följder för planeringen av mera långsiktiga forskningsuppgifter. I längden kan icke heller tillfälliga engagemang säkra rekryteringen av kvalificerad arbetskraft. Då tjänstens innehavare vidare endast i egenskap av titulärdocent är knuten till universitetets lärarstab, har han icke en sådan ställning, att han såsom ämnesrepresentant kan framföra egna lärjungar till examina och disputationer.

I sina till universitetskanslern ingivna äskanden för budgetåret 1962/63 har Stockholms universitet ånyo hemställt om inrättandet av en professur i kriminologi. Universitetet har framhållit, att kompetenta sökande med säkerhet kommer att kunna påräknas vid den tidpunkt, då den nyinrättade professuren skall besättas. Kanslern har tillstyrkt förslaget och därvid uttalat, att den av statens råd för samhällsforskning inrättade forskartjänsten nu synes böra ändras till en professur vid juridiska fakulteten i Stockholm. Kanslern framhåller bl. a., att de av justitieministern den 17 januari 1957 med uppdrag att inom justitiedepartementet delta i konferensen för samordning av åtgärderna mot ungdomsbrottslighet tillkallade riksdagsledamöterna understrukt vikten av att skapa kriminologisk grundforskning. Enligt kanslerns mening tillgodoses detta otvivelaktigt bäst genom inrättande av en professur med en därtill knuten vetenskapligt arbetande institution, vilken kan bilda en samlingspunkt för det starkt differentierade forskningsarbete, som snarast möjligt bör komma i gång.

Under hänvisning till det sagda får vi härmed hemställa, att riksdagen måtte besluta om inrättande av en professur i kriminologi jämte tillhörande institution vid Stockholms

universitet från och med budgetåret 1962/63 samt att ställa
härfor erforderliga medel till förfogande.

Stockholm den 25 januari 1962

Henrik Munktell

Manne Ståhl

Nancy Eriksson

Brita Elmén

Lena Renström-Ingenäs

Carl Eric Hedin

S. G. W. Wahlund